

od południa z naszym krajem Czechach wykazano w ostatnich dziesięcioleciach znaczny spadek liczebności tego gatunku (Fric i Beneš 2002).

Dziękuję Panu prof. dr hab. Jarosławowi Buszko za potwierdzenie oznaczeń tego gatunku na podstawie wykonanych zdjęć. Dokumentacja fotograficzna znajduje się w zbiorach autora.

LITERATURA

- BUSZKO J. 1997. Atlas rozmieszczenia motyli dziennych w Polsce (*Lepidoptera: Papilionoidea, Hesperioidea*) 1986-1995. Oficyna Wydawnicza Turpress, Toruń.
- BUSZKO J., MASŁOWSKI J. 1993. Atlas motyli Polski. Część I. Motyle dzienne (*Rhopalocera*). Grupa IMAGE, Warszawa.
- FRIC Z., BENEŠ J. 2002. Modrásek štírovníkový *Cupido argiades*. [W:] BENEŠ J., KONVIČKA M. (red.). Motýli České republiky: Rozšíření a ochrana I, pp. 269-270. Společnost pro ochranu motýlů, Praha.

Summary

In 2007 at five locations in SE Wielkopolska there were sightings of the Short-tailed Blue *Cupido argiades* – the species which until recently was seen infrequently only in eastern and southern Poland. These sightings most likely prove that the butterfly returns to the areas at which it used to be found several dozen years ago. It is xerothermophilous species of considerable migratory potential.

Katarzyna Barańska

NOWE STANOWISKO POSKOCZA KRASNEGO *ERESUS CINNABERINUS* (OLIVIER, 1789) W CEDYŃSKIM PARKU KRAJOBRAZOWYM

**A new locality of lady-bird spider *Eresus cinnaberinus* (Olivier, 1789)
in the Cedyński Landscape Park**

Poskoczek krasny – *Eresus cinnaberinus* (wcześniej znany pod synonimem *E. niger*) (Olivier, 1789) jest termofilnym gatunkiem południowo-paleraktycznym. W Polsce jest pajakiem rzadkim, znanym z zaledwie 14 stanowisk (Prószyński, Starega 1971, Banaszak i in. 2002, Rozwałka 2004, Żmihorski 2004). Ze względu na silne rozpro-

szenie krajowych stanowisk, leżących na północnej granicy zasięgu tego gatunku w Europie oraz zanikanie jego siedlisk znajduje się pod ścisłą ochroną gatunkową (Dz. U. z dnia 28 lipca 2004). Wymieniany jest wśród gatunków silnie zagrożonych w skali kraju (kategoria EN (Starega et al. 2004)) oraz został uwzględniony w Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt (Rozwałka 2004). W Polsce stanowiska *Eresus cinnaberinus* znane są głównie z nad środkowej i dolnej Wisły – okolice Solca Kujawskiego, Torunia, Włocławka, Puszczy Kampinoskiej oraz z Puszczy Sandomierskiej i rezerwatów Góry Pieprzowe koło Sandomierza i Krzyżanowice nad Nidą (Prószyński, Starega 1971, Rozwałka 2004). Po roku 1975 udało się potwierdzić lub odkryć zaledwie 7 stanowisk poskocza krasnego: niedaleko Solca Kujawskiego i Torunia, w okolicach Sandomierza i w Puszczy Sandomierskiej (Rozwałka 2004) oraz w Puszczy Piskiej (Żmihorski 2004) i w Borach Tucholskich (Banaszak i in. 2002).

Typowym biotopem *Eresus cinnaberinus* są ciepłe i nasłonecznione murawy psammofilne i kserotermiczne, wrzosowiska, suche i prześwietlone bory sosnowe (Nentwig et al. 2003, Rozwałka 2004). W takich biotopach poskocze kopią pionowe norki, sięgające zazwyczaj od 5 do 10 cm głębokości, zakończone u wylotu trójkątną, daszkowatą pajęczyną i zamaskowaną szczątkami organicznymi i glebą. Samice nigdy nie opuszczają swoich norek, natomiast samce osiągnąwszy dojrzałość płciową

w sierpniu i wrześniu odbywają krótkie wędrówki w poszukiwaniu partnerek (Roberts 1995, Rozwałka 2004).

Żywego samca poskocza krasnego obserwowano 9 września 2007 r. na terenie Cedyńskiego Parku Krajobrazowego, w okolicach wsi Rudnica (kwadrat UTM – VU45). Roślinność odnalezionego stanowiska stanowi ciepłolubna i kalcyfilna murawa napiaskowa *Sileno otitis-Festucetum*. Wybitnie kępiasta i luźna struktura murawy budowana była przez kseromorficzne gatunki traw, głównie kostrzewę piaskową (*Festuca psammophila*), strzęplicę siną (*Koeleria glauca*) i nadobną (*K. macrantha*) oraz tymotkę Boehmera (*Phleum phleoides*). Pomiędzy kępami traw licznie występowały: lepnica wąskopłatkowa (*Silene otites*), lucerna kolczastostrąkowa (*Medicago minima*), wilżyna ciernista (*Ononis spinosa*), rozchodnik ostry (*Sedum acre*), chaber nadreński (*Centaurea*

Fot. 1. Poskoczek krasny *Eresus cinnaberinus*

Fot. 1. Lady-bird spider *Eresus cinnaberinus*

rhenana), bylica polna (*Artemisia campestris*), liczne terofity, porosty oraz mchy. Po między roślinami występowały fragmenty gołej ziemi. Podłoże było piaszczyste i zawierało małe ilości próchnicy, której odkładanie utrudnione jest przez ciągłe osypywanie się zbrocza oraz wywiewanie materiału organicznego poza murawę. Nachylenie zbrocza wahało się pomiędzy 20° a 40°. W miejscach słabiej nachylonych, gdzie podłoże było bardziej ustabilizowane zwarcie pokrywy roślinnej sięgało ok. 70%. Znaczna część murawy położona jest jednak na stromych i osypujących się zbroczach i tam zwarcie darni oszacowano na ok. 50%.

Głównym zagrożeniem dla odnalezonego stanowiska poskocza krasnego jest pojawianie się samosiewu sosny, brzozy oraz topoli. Dwudziestoparoletnie osobniki tych drzew dosyć licznie porastają to miejsce, ocieniając murawę. Prowadzi to do obniżania temperatury i nasłonecznienia stanowiska oraz wzrostu wilgotności powietrza i gleby. To z kolei ułatwia wnikanie ekspansywnych i obcych dla tego typu muraw gatunków roślin. W tym przypadku są to głównie duże trawy kłączowe – rajgras wyniosły (*Arrhenatherum elatius*) i trzcinnik piaskowy (*Calamagrostis epigeios*), które dosyć obficie porastają dno wyrobiska i dolne partie zbroczy. Ponadto opisane stanowisko, zajmujące niecały hektar, jest mocno izolowane od innych tego typu siedlisk gdyż otoczone jest przez różnowiekowe monokultury sosnowe.

Ochrona czynna opisanej murawy, polegająca na usunięciu samosiewu drzew oraz częściowym ekstensywnym wypasie owiec została już zaplanowana w projekcie ochrony muraw kserotermicznych przewidzianym do realizacji przez Klub Przyrodników w latach 2008-2009 (www.kp.org.pl).

Odnalezione stanowisko poskocza krasnego, stanowi pierwsze po ponad 50 latach stwierdzenie tego gatunku nad dolną Odrą w Polsce. Pod koniec lat 30-tych XX wieku *Eresus cinnaberinus* był wymieniany z Bielinka nad Odrą (Celiński i Filipek 1957, Prószyński, Staręga 1971), ale ostatnie badania Szymkowiaka (2000) nie potwierdziły jego obecności. Odnalezione stanowisko wraz z danymi o występowaniu tego gatunku na lewym brzegu Odry (Staudt 2007) pozwala przypuszczać, że możliwe jest odszukanie dalszych stanowisk tego chronionego pająka na murawach kserotermicznych na prawym brzegu Odry.

LITERATURA

- CELIŃSKI F., FILIPEK M. 1957. Rezerwat leśno-stepowy w Bielinku nad Odrą. Ochr. Przyr. 24: 221-271.
- Dziennik Ustaw z dnia 28 lipca 2004 r. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 lipca 2004 r. W sprawie gatunków dziko występujących roślin objętych ochroną.
- NENTWIG W., HÄNGGI A., KROPF C., BLICK T. 2003. Spinnen Mitteleuropas/Central European Spiders. An internet identification key. <http://www.araneae.unibe.ch/>, Version of 8.12.2003.

- PRÓSZYŃSKI J., STARĘGA W. 1971. Pająki – *Aranei*. Katalog Fauny Polski XXXIII. PWN, Warszawa.
- ROBERTS M. J. 1995. Spiders of Britain & Northern Europe. HarperCollins Publishers, London.
- ROZWĄŁKA R. 2004. *Eresus cinnaberinus* (Olivier, 1789). [W:] Z. Głowaciński i J. Nowacki (red.) Polska Czerwona Księga Zwierząt, Bezkręgowce. IOP, Kraków-Poznań.
- BANASZAK J., KRIGER R., WENDZONKA J. 2002. Przegląd badań nad pająkami i owadami Borów Tucholskich [W:] J. Banaszak, K. Tobolski (red.) Park Narodowy Bory Tucholskie. Park Narodowy Bory Tucholskie, Charzykowy, wydawnictwo Homini, Kraków, s. 229-242.
- STARĘGA W., BŁASZAK C., RAFALSKI J. 2002. *Arachnida* Pajęczaki [W:] Z. Głowaciński (red.), Czerwona Lista Zwierząt Ginących i Zagrożonych w Polsce. IOP PAN, Kraków, 133–140.
- STAUDT A. 2007. Nachweiskarten der Spinnen Deutschlands. Version. 27.XII.2007. internet site: <http://www.spiderling.de/arages>
- SZYMKOWIAK P. 2000. Szanse zachowania rzadkich gatunków pająków (*Aranei*) na terenie rezerwatu przyrody „Bielinek”. Przegl. Przyr. 2-3: 133-138.
- ŻMIHORSKI M. 2004. Stwierdzenie poskocza krasnego *Eresus cinnaberinus*, Olivier 1789, w Puszczy Piskiej. Kulon 9: 233-234.

Summary

One male of lady-bird spider *Eresus cinnaberinus* was found near Rudnica village on thermophilous, psammophilous grassland in the Cedyński Landscape Park on 9th September 2007.

Paweł Czechowski, Marcin Sidelnik, Grzegorz Jędro

GNIAZDOWANIE RYBITWY BIAŁOWĄSEJ *CHLIDONIAS HYBRIDA* I RYBITWY BIAŁOSKRZYDŁEJ *CHLIDONIAS LEUCOPTERUS* W DOLINIE ODRY POD SŁUBICAMI

Nesting of the Wiskered Tern *Chlidonias hybrida* and the White-winged Tern *Chlidonias leucopterus* in the valley of the river Odra near Słubice

W sezonie lęgowym w roku 2007 stwierdzono lęgi rybitwy białowąsej *Chlidonias hybrida* i rybitwy białoskrzydłej *Chlidonias leucopterus* w dolinie Odry koło Słubic (pow. słubicki) w woj. lubuskim. Mieszana kolonia obu rybitw i rybitwy czarnej *Chlidonias ni-*